

Lärarhandledning

Aktivitet 1. Vi berättar och beskriver

Innehåll

Aktivitet 1. Vi berättar och beskriver	2
Elevexempel	4
Analys och uppföljning	5
Bildunderlag 1	6
Blankett <i>Kartläggningsunderlag Aktivitet 1</i>	7

Lärarhandledning

Aktivitet 1. Vi berättar och beskriver

I aktiviteten ges läraren möjlighet att få syn på om eleven

- kan berätta sammanhängande om något hon eller han varit med om
- kan beskriva en sak eller en företeelse så att andra förstår
- visar intresse för vad andra säger
- kan förstå en enkel instruktion.

Aktiviteten och observationspunkterna som ingår genomförs i ordinarie undervisning. Läs igenom hela aktiviteten eftersom kartläggning av olika observationspunkter kan kombineras. Läraren avgör gruppens storlek för att kunna få syn på det som ska observeras i aktiviteten. Olika elever kan observeras vid olika tillfällen. Notering sker för varje enskild elev.

Förberedelser och material

- Blankett *Kartläggningsunderlag Aktivitet 1. Vi berättar och beskriver*. Blanketten fylls i efter genomförd kartläggning.
- Underlag *Bildkort med ljus ram* (Bildunderlag 1), där följande ord finns illustrerade: ballong, bok, boll, buss, cykel, flygplan, fot, hund, kam, katt, klocka, paraply, skola, stol, telefon
- Bildkorten kopieras med fördel på lite tjockare papper så att bilderna inte syns igenom. Bildkorten klipps ut och används till observationspunkten *kan beskriva en sak eller en företeelse så att andra förstår*. Ett annat alternativ är att använda föremål som finns i närheten och som är bekanta för eleverna, som exempelvis diskborste, gaffel, limstift, mugg, pennvässare, sax, sked, tallrik osv.

OBSERVATIONSPUNKT

Kan berätta sammanhängande om något hon eller han varit med om

Genomförande

1. Berätta först själv för eleverna om exempelvis din egen frukost den morgonen, vad den bestod av och hur det smakade.
2. Uppmana eleverna att berätta om sina erfarenheter på liknande sätt. Eleven kan även använda bilder/tecken/gester/rita som stöd för berättandet. Exempel på uppmaningar att använda:
  - Berätta om vad du gjorde igår.
  - Berätta hur du gör när du borstar tändarna.
  - Berätta hur man går till matsalen.
  - Berätta om hur en lek går till som du brukar leka.
  - Berätta om något som du tycker om att göra.
  - Berätta om en vanlig dag i förskoleklassen.
  - Berätta om hur du kommer till skolan.

Uppmärksamma och notera om eleven kan berätta med röd tråd och så att det är begripligt för andra.

Lärarhandledning

Aktivitet 1. Vi berättar och beskriver

OBSERVATIONSPUNKT

Kan beskriva en sak eller en företeelse så att andra förstår

Genomförande

Utprövningar har visat att den här observationspunkten passar bra att genomföra i mindre grupp. Kartläggningen genomförs genom att läraren lyssnar när eleven beskriver ett föremål eller en bild. Eleven ska beskriva föremålet eller bilden på bildkortet utan att använda ordet för föremålet. Eleverna kan beskriva med kroppen/teckenspråk. Övriga elever får lista ut vilket föremålet/bildkortet är.

1. Samla ihop ett antal föremål och/eller bildkort.
2. Tala om för eleverna att du ska visa hur de ska göra och att de behöver lyssna noga.
Säg: *Ni ska nu få gissa vad jag har här.*
3. Välj ett föremål/bildkort och titta på det så att det bara är du som ser vad det är.
Beskriv föremålet/bildkortet med tre–fyra beskrivande drag utan att tala om vad det är.
Säg: *Vad kan det vara för något?* Låt eleverna svara.
Säg: *Nu ska ni få göra likadant.*
4. Låt en elev i taget välja ett föremål/bildkort som hon eller han beskriver för de andra. Vid behov, ställ stödfrågor som ”Vad gör man med den?”, ”Vilken färg är det?”, ”Är den levande?”.
Observera att övriga elever inte får se föremålet/bildkortet.
5. Låt eleverna svara vad de tror att det är för föremål som beskrivits.

Uppmärksamma och notera om eleven kan beskriva föremålet eller företeelsen med ord som är anpassade till sammanhanget.

OBSERVATIONSPUNKT

Visar intresse för vad andra säger

Genomförande

Kartläggningen genomförs genom att läraren iakttar aktiviteten som sker enligt beskrivning av föregående två observationspunkter. Läraren kan rikta elevens uppmärksamhet på att andra berättar något. Vid behov kan bildstöd användas.

Uppmärksamma och notera om eleven visar intresse för att lyssna och bekräftar det med sitt kroppsspråk och/eller genom att kommentera det som andra säger.

OBSERVATIONSPUNKT

Kan förstå en enkel instruktion

Genomförande

Kartläggningen genomförs under ordinarie undervisning genom att läraren ger eleverna individuella hemliga uppdrag. Samma uppdrag kan användas till flera elever. För den här observationspunkten behöver instruktionerna innehålla ett–tre led. Exempel på instruktioner för uppdrag som eleven ska utföra:

- Gå och hämta ett papper och en penna. Rita en sol på papperet och ge mig papperet.
- Lägg dig på rygg. Sträck upp ena armen mot taket och vinka.
- Lägg dig på mage och vifta med armar och ben.
- Sätt dig på golvet, lyft på ett ben och lägg dig sedan ner.

Lärarhandledning

Aktivitet 1. Vi berättar och beskriver

- Gå till en dörr. Kom tillbaka och viska/bokstavera ditt namn med handalfabetet till mig.
- Lyft en stol och gå och ställ den vid ett annat bord.
- Gå fram till en vägg, knacka på väggen och kom tillbaka.
- Sträck ut dina fingrar och vifta med dem. Lägg sedan händerna på huvudet.
- Gå till fönstret, säg/teckna ditt namn och kom sedan tillbaka till mig.

Uppmärksamma och notera om eleven kan förstå instruktionen exempelvis genom att följa den.

Elevexempel

Exempel på hur elevernas kunskande kan komma till uttryck

Kan berätta sammanhängande om något hon eller han varit med om	
Eleven säger:	På rasten lekte jag och Amida i klätterställningen.
	I går var jag och handlade med morfar och sen åkte vi hem och bakade.
	Vi hittade en död fågel och sen begravde vi den.
Kan beskriva en sak eller en företeelse så att andra förstår	
Eleven säger:	Den har fyra ben och man kan sitta på den (stol).
	Den svävar och har en tråd (ballong).
	Vi grillade korv vid grillplatsen (utflykt).
Visar intresse för vad andra säger	
Eleven	hjälpes andra att berätta, fyller i och ställer frågor.
	visar med sitt kroppsspråk (blick eller kropp).
	frågar: Vad hittade ni för fågel?
Kan förstå en enkel instruktion	
Eleven	berättar hur hon eller han kan göra för att följa instruktionen.
	följer instruktionen efter att ha fått den repeterad.
	följer instruktionen utan stöd.

Analys och uppföljning

Läraren behöver uppmärksamma den elev som **visar en indikation** på att inte uppfylla de kriterier för bedömning som senare ska uppfyllas i årskurs 1 och 4. Om det utifrån användning av materialet visas indikation genomförs en särskild bedömning med personal med specialpedagogisk kompetens för att avgöra om extra anpassningar behöver sättas in. Indikationen kan visas genom att eleven ännu inte

- berättar sammanhängande utan använder endast enstaka ord
- hittar ord eller saknar ord för det som ska berättas eller beskrivas
- deltar i samtal utan fokuserar på andra saker
- visar intresse för vad andra säger
- kan följa en instruktion eller en uppmaning

Lärarhandledning

Aktivitet 1. Vi berättar och beskriver

En elev som kommit längre i sin utveckling behöver **extra utmaningar**. Hon eller han visar sitt kunnande exempelvis genom att

- berätta med en tydlig röd tråd och tydliga beskrivningar
- använda ett varierat ordförråd vid berättande och beskrivande samt visa kunskap om hur orden ska användas
- beskriva en företeelse eller sak i flera led
- aktivt medverka i samtal, bjuda in andra till samtal samt lyssna på andra.

Om en elev inte visar intresse och nyfikenhet för aktiviteterna 1–3 och det som ingår i dem kan det finnas skäl att **befara** att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning som senare ska uppfyllas i årskurs 1 och 4. Där det särskilt tydligt kan uppmärksammas är i

Aktivitet 1 om en elev inte berättar och beskriver så att andra förstår, och inte heller följer en instruktion

Aktivitet 2 om en elev inte deltar i samtal om innehållet i högläsning eller inte återger något av händelseförloppet

Aktivitet 3 om en elev inte kommunicerar med symboler, bilder eller bokstäver och inte heller känner igen sitt eget namn i skrift.

Notera i Blanketten *Kartläggningsunderlag Aktivitet 1* det kunnande som eleven visar och även gärna vad den fortsatta undervisningen behöver fokusera på.

Kartläggningsunderlaget kan vara mer eller mindre detaljerat ifyllt. Här är två exempel på hur olika lärare kan ha fyllt i dokumentet:

Kan berätta sammanhängande om något hon eller han varit med om	Kan beskriva en sak eller en företeelse så att andra förstår	Visar intresse för vad andra säger	Kan förstå en enkel instruktion	Kommentar
17/9 Berättar om sin helg. Ok	24/9 Lite kortfattat men gick att förstå.	Ok	Behövde påminnas men klarade det bra.	Språk och ordförråd ok.

Kan berätta sammanhängande om något hon eller han varit med om	Kan beskriva en sak eller en företeelse så att andra förstår	Visar intresse för vad andra säger	Kan förstå en enkel instruktion	Kommentar
Lite svårt med ordval, talade tyst.	Förstod först inte uppgiften. Beskrev sen sin mobiltelefon. Ok.	19/9 Vet inte om eleven förstår allt men ser ut att lyssna.	21/9 Klarade första ledet. Prova igen. 30/10 Går bättre.	Mer högläsning och berättande samt ordförrådsundervisning

